



## EDITORIAL

Podzimní číslo časopisu *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia litterarum* (roč. 63, 2018, č. 3–4) přináší studie zabývající se převážně tematikou knižní kultury 19. století. Toto téma je v současné době aktuální především v paměťových institucích (muzeích, knihovnách a archivech) pečujících o doklady knižní kultury ve svých sbírkách a fondech. Vzrůstající míra pozornosti, která je jim v těchto institucích věnována, a také nové možnosti jejich zpřístupnění veřejnosti prostřednictvím digitálních knihoven zvyšují i zájem vědeckých pracovníků o tuto problematiku a kladou vyšší nároky také na studenty příslušných oborů vysokých škol. Knižní kultura 19. století však nebyla dosud monograficky komplexně zpracována a také jednotlivé dosud publikované studie zdaleka nepokrývají dostatečně všechny aspekty vyčtené tematiky.

V letech 2016–2017 probíhaly v Knihovně Národního muzea, v Metodickém centru pro knižní kulturu a literární muzea při Památníku národního písemnictví a v Muzeu Jindřichohradecka diskuse k dané problematice. Účastníci diskusí Mgr. Martin Sekera, Ph.D., Mgr. Alena Petruželková, PhDr. Štěpánka Běhalová, Ph.D., PhDr. Jaroslava Kašparová, Ph.D., Mag. Dr. Michael Wögerbauer a PhDr. Pavel Muchka na jejich základě definovali základní tematické okruhy k problematice knižní kultury 19. století, které byly předloženy odborné veřejnosti. Zájem o problematiku vyústil v uspořádání odborné konference Knižní kultura 19. století, kterou ve dnech 20.–21. září 2017 připravilo za podpory Národního muzea a Památníku národního písemnictví Muzeum Jindřichohradecka. Konference byla připravena při příležitosti 220. výročí založení největší mimopražské tiskárny 19. století – Landfrasovy tiskárny v Jindřichově Hradci a volně navázala na obdobnou akci Tiskárny a tisky 19. století, která se konala v roce 1997. Cílem setkání bylo sledování problematiky knižní kultury 19. století v celé její šíři, ale také rozvíjení mezioborové spolupráce a spolupráce paměťových, akademických i vědeckých institucí.

Redakce časopisu *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia litterarum* oslovila ve spolupráci s organizátory konference její účastníky a požádala je o zpracování písemných příspěvků k dané problematice. Výsledkem tohoto úsilí je předkládané číslo, které přináší dosud nejrozsáhlejší soubor studií k problematice knižní kultury 19. století. Předkládané číslo časopisu přináší více než 20 příspěvků, které se zabývají základním vymezením tématu knižní kultury 19. století, rozdílů mezi knihou a dalšími typy tištěných médií, vnější podobou knih a souvisejícím technickým pokrokem týkajícím se tiskařské techniky, technologie tisku, výzdoby knih a knižní vazby, produkce a distribuce knih v jejich ekonomické, politické a sociální souvztažnosti (nakladatelství, knižní obchod, cenzura), čtenářstvím a vlastnictvím knih a odrazem společenských změn v podobě knihy v 19. století.

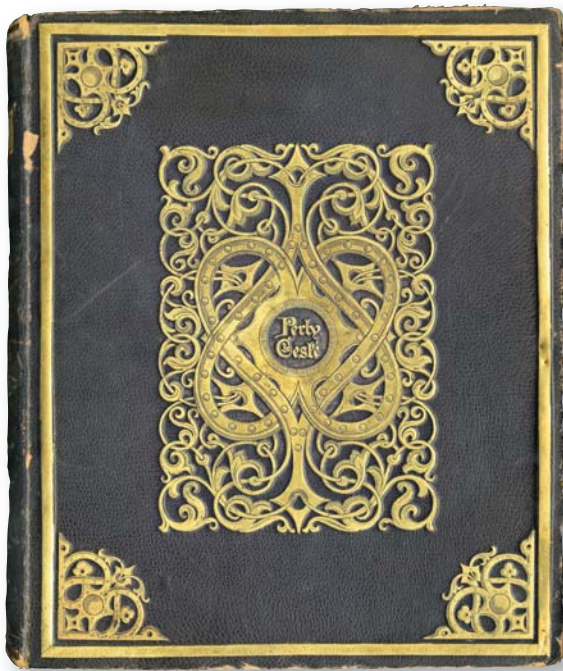
Kromě studií věnovaných problematice knižní kultury přináší podzimní číslo také tři recenze. Text Renáty Modrákové zevrubně hodnotí další z řady katalogů zpracovávajících fond rukopisných zlomků Knihovny Národního muzea, tentokrát signaturní řady I B a I C. Jana Tvrzníková se věnuje nedávno vydané monumentální monografii Petra Voita *Český knihtisk mezi pozdní gotikou a renesancí II. Tiskaři pro víru i tiskaři pro obrození národa 1498–1547* vydané nakladatelstvím Academia v roce 2017 a Iva Bydžovská dalšímu ročníku sborníku *Studia Bibliographica Posoniensia* vydávaného Univerzitní knihovnou v Bratislavě. Sekce Zprávy z Knihovny Národního muzea přináší detailní informace o výstavě *Ta kniha patří mně! Historie českého exlibris do roku 1945*, která probíhala v Národním památníku na Vítkově od 25. března do 9. září 2018, a kratší text seznamující čtenáře s doposud neznámými skutečnostmi týkajícími se rukopisu profesora farmakologie Kamila Lhotáka (1876–1926) uloženého v oddělení rukopisů a starých tisků KNM.

Pravidelnou součástí podzimního čísla je opět oddíl *Matičních listů* Matice české, sekce Společnosti Národního muzea, tentokrát věnovaný F. L. Riegerovi.

Štěpánka Běhalová

The autumn issue of the journal *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia litterarum* (Vol. 63, 2018/3–4) brings articles mostly dealing with book culture in the 19th century. This theme is currently topical especially in memory institutions (museums, libraries and archives), whose collections contain evidence of book culture. The growing attention paid to them in these institutions as well as the new possibilities of making them accessible to the public through digital libraries also increase the interest of researchers in this issue and place greater demands on the students of respective university disciplines as well. Nevertheless, book culture in the 19th century has not been comprehensively treated in a monograph yet and the individual studies that have been published so far do not sufficiently cover all aspects of the topic concerned.

In 2016–2017, the issue was discussed in the National Museum Library, in the Methodological Centre for Book Culture and Literary Museums established at the Museum of Czech Literature, and in the Museum of the Jindřichův Hradec Region. The participants in the discussions, Mgr. Martin Sekera, Ph.D., Mgr. Alena Petruželková, PhDr. Štěpánka Běhalová, Ph.D., PhDr. Jaroslava Kašparová, Ph.D., Mag. Dr. Michael Wögerbauer and PhDr. Pavel Muchka, defined the basic thematic areas of



**Obr. 1.** Přední desky knihy *Perly české*. Praha, Sbor Musea království Českého, 1855. Slepotisk, zlacená teletinka. Autor: knihař Josef Makovský podle návrhu Josefa Mánesa. KNM, inv. č. Obrození 8 A 16.



**Obr. 3.** Titulní strana kramářského tisku *Nová píseň k Panně Maryi Branovské*. Litomyšl, Václav Tureček, s.a. KNM, inv. č. KP R. Hlava 6581.



**Obr. 2.** Ilustrace Viktora Olivy z roku 1889 ke knize Svatopluka Čecha *Nový epochální výlet pana Broučka tentokrát do patnáctého století*. Vydal František Topič, Praha, 1889. Lavírovaná kresba tuší. KNM, inv. č. ILU 2158.



**Obr. 4.** Politický vůdce národa František Ladislav Rieger (Archiv Václava Macháčka-Riegra).

book culture in the 19th century, which were presented to the professional public. The interest in the issue led to the organisation of the scientific conference *Knižní kultura 19. století* [Book Culture in the 19th Century], which was prepared by the Museum of the Jindřichův Hradec Region with the support of the National Museum and the Museum of Czech Literature on 20–21 September 2017. The conference was held on the occasion of the 220th anniversary of the establishment of the biggest printing works outside Prague in the 19th century – the Landfras printing works in Jindřichův Hradec – and loosely built on a similar event, *Tiskárny a tisky 19. století* [Printing Works and Their Production in the 19th Century], organised in 1997. The aim of the meeting was to monitor the issue of book culture in the 19th century in its entirety but also to develop interdisciplinary cooperation and cooperation between memory, academic and scientific institutions.

The editorial board of the journal *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia litterarum* in cooperation with the organisers of the conference approached its participants and asked them to submit their articles on the subject in writing. The outcome of this effort is the presented issue, providing the most extensive collection of studies on book culture in the 19th century ever published. This issue of the journal brings more than 20 articles dealing with the basic definition of the subject of book culture in the 19th century, the differences between books and other types of printed media, the appearance of books and the related progress in printing techniques, book binding and decoration, the production and distribution of books in their economic, political and social correlations (publishing houses, book market, censorship), book reading and ownership as well as the reflection of social changes in the appearance of books in the 19th century.

Besides studies devoted to book culture, the autumn issue also brings three reviews. The text by Renáta Modráková thoroughly evaluates another catalogue from the series dealing with the collection of manuscript fragments deposited in the National Museum Library, this time shelf-mark series 1 B and 1 C. Jana Tvrzníková discusses the recently published monumental monograph by Petr Voit *Český knihtisk mezi pozdní gotikou a renesancí II. Tiskaři pro víru i tiskaři pro obrození národa 1498–1547* [Czech Book Printing between the Late Gothic and the Renaissance II. Printers for Faith and Printers for the National Revival (1498–1547)], issued by the publishing house Academia in 2017, and Iva Bydžovská deals with another volume of the anthology *Studia Bibliographica Posoniensia*, published by the University Library in Bratislava. The section The News from the National Museum Library provides detailed information on the exhibition *Ta kniha patří mně! Historie českého exlibris do roku 1945* [The Book Belongs to Me! The History of Czech Ex Libris Until 1945], which took place at the National Monument at Vítkov Hill from 25 March until 9 September 2018, and a shorter text acquainting the reader with new facts concerning a manuscript of the professor of pharmacology Kamil Lhoták (1876–1926) deposited at the Department of Manuscripts and Early Printed Books of the National Museum Library.

A regular part of the autumn issue is again the section of *Matiční listy* of the Czech cultural association Matice česká, a part of the National Museum Society, this time dedicated to F. L. Rieger.

Štěpánka Běhalová